

27.7.2021

VN/19062/2021
VN/19062/2021-STM-1

Aluehallintovirastoille, kunnille ja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymille
sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle

Covid-19-tartuntojen torjunta rajat ylittävässä liikenteessä sisärajalvannon päättyessä 26.7.2021

Tartuntatautilain väliaikaiset muutokset ja niihin liittyvä ohjeistus

Tartuntatautilakiin lisättiin lainmuutoksella (701/2021) väliaikaisia säännöksiä 16 a-16 g, 87 a ja 89 a §:t, jotka tulivat voimaan 12.7.2021 alkaen. Valtioneuvosto päätti jatkaa sisärajalvontaa 25.7.2021 asti rajojen terveysturvallisuustoimien käyttöönoton varmistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on aiemmin antanut ohjauskirjeen lainmuutokseen valmistautumisesta 1.7.2021, lakimuutoksen sisällöstä ja merkityksestä 7.7.2021 sekä sisärajalvannon päättymisen vaikutuksista terveysturvallisuustoimiin 9.7.2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL on päivittänyt ohjeistustaan Suomeen saapuville matkustajille 12.7.2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tämän ohjauskirjeen eräiden väliaikaisten säännösten soveltamisesta.

Toimien kohdentaminen riskimaista Suomeen saapuviin

Tartuntatautilain väliaikaisiin säännöksiin liittyen on ilmennyt tarve arvioida ns. riskimaista Suomeen saapuviin koskevan sääntelyn soveltamistilanteita. Tarve liittyy erityisesti tilanteisiin, joissa välitön Suomeen saapuminen tapahtuu kauttakulkuna ns. matalan riskin maiden kautta tai joissa Suomeen välitön saapuminen tapahtuu kauttakulkuna ns. korkean riskin maan kautta.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että kunnalla on velvollisuus järjestää testaus kaikille, jotka ovat lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä määräysten nojalla velvollisia osallistumaan testiin. Tartuntatautilain 9 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja tartuntatautilaissa säädetään. Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu *tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta.*

Lain 16 c §:n mukaan *”velvollisuus esittää todistus ja osallistua testiin ei koske henkilöitä, jotka saapuvat Suomeen sellaisesta maasta tai sellaiselta alueelta, jossa covid-19-taudin ilmaantuvuus tai muuntuneen viruksen yleisyys ei aiheuta erityistä epidemian leviämisen riskiä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tässä momentissa tarkoitetuista maista ja alueista”*

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

Lainsäädäntö velvoittaa suoraan henkilöitä, jotka saapuvat Suomeen ja henkilöllä itsellään on velvollisuus tiedostaa, saapuuko hän Suomeen valtioneuvoston asetuksessa määritellystä maasta tai alueelta tartuntatautilain tarkoittamalla tavalla. Kyseessä on sääntely, jolla voimakkaimpia terveysturvallisuustoimenpiteitä kohdistetaan nimenomaan henkilöihin, joiden voidaan riskiperusteisesti arvioida mahdollistavan taudin edelleen leviämistä Suomeen ja Suomessa (ks. StVM 18/2021, s. 4-5). Lainsäädännön sanamuodon ja tarkoituksen kannalta olennaista on siis rajanylitystä edeltävä tartuntariskin kannalta merkityksellinen oleskelu maassa tai alueella, jonka epidemiatilanne aiheuttaa erityisen epidemian leviämisen riskin. Suomeen saapumisella tietyltä alueelta tarkoitetaan siis sitä, että henkilön rajanylitystä edeltänyt oleskelu (ns. lähtömaa) muulla kuin ns. matalan riskin alueella merkitsee riskiä tartuntojen leviämiseksi Suomessa.

Tartuntatautilain 16 a §:n mukaan todistusten tarkastaminen on kunnan tehtävä, tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Jotta kunta voi arvioida, koskeeko todistuksen esittämisvelvollisuus maahan saapuvaa henkilöä vai soveltuuko häneen jokin poikkeus, kunnan on selvitettävä henkilöltä poikkeuserusteiden täyttymistä. Kunnalla on velvollisuus 16 e §:n perusteella antaa maahan saapuville ohjausta ja neuvontaa sen suhteen, koskeeko sanottu velvollisuus häntä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos voi antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa sen suhteen, millainen rajanylitystä edeltävä oleskelu on epidemian leviämisen kannalta merkityksellistä ja mitä tässä suhteessa voidaan siten pitää henkilön lähtömaana.

Ministeriö korostaa, että myös ns. matalan riskin maista ja alueilta Suomeen saapuviin voidaan aina edellytysten täytyessä kohdistaa tartuntatautilaissa jo olevia muita toimenpiteitä, kuten järjestää lain 14 §:ssä tarkoitettu vapaaehtoinen terveystarkastus sekä tarvittaessa määrätä 14 ja 15 §:ssä tarkoitettuun terveystarkastukseen osallistuminen 16 §:n nojalla pakolliseksi tai 60 §:n mukainen karanteeni.

Henkilötietojen kerääminen maahan saapumisen jälkeen

Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi katsonut tarpeelliseksi selkeyttää, mitkä ovat kunnan velvollisuudet valvoa maahan saapuvien velvollisuudeksi säädetyn testeihin osallistumisen toteutumista ja mihin sääntelyyn valvontatehtävää varten välttämättä tarvittava henkilörekisteri tarvittavine paikkatietoineen voidaan perustaa.

Tartuntatautilain 8 ja 9 §:n mukaan sairaanhoitopiirin ja kunnan tehtävä on muun muassa epidemioiden selvittäminen. Lain 23 §:ssä säädetään kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin ja THL:n velvoitteesta selvittää epidemioita ja tehdä tartunnan jäljitystä. Tartuntatautilain 6 ja 9 §:ien nojalla kunnalla on velvollisuus varmistua toimenpiteidensä tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta, mikä sisältää myös vastuun valvoa niiden ja lain tarkoituksen toteutumiseksi asetettujen velvoitteiden noudattamista sen mukaisesti kuin käytettävissä olevat toimivaltuudet ja resurssit mahdollistavat, vaikka kattava valvonta ei olisikaan mahdollista. Tämä velvoite on tunnistettu myös lain esitöissä ja eduskuntakäsittelyssä (ks. HE 105/2021, s. 66 ja StVM 18/2021, s. 14).

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää matkailijatietojen keräämistä rajalla ja toimittamista eteenpäin koti- ja oleskelukuntiin välttämättömänä tartuntojen leviämisen ehkäisyyn, epidemian selvittämisen ja tautiketjuihin varhaisen puuttumisen vuoksi. Jo ennen väliaikaisten säädösten voimaantuloa maahantulijoiden henkilötietoja on kerätty rajalla THL:n suositukseen perustuen ja aluehallintovirastot ovat kunnille antamissaan päätöksissä viitanneet kyseiseen suositukseen. THL on päivittänyt suosituksiaan uuden lain voimaantulon myötä ja kohdentaa ohjeistustaan viranomaisuusositusten sijaan matkailijaviestintään.

Tietojen keruu perustuu aina 6 ja 9 §:ien sekä 16 a §:n mukaiseen velvollisuuteen. Muista kuin ns. matalan riskin maista ja alueilta saapuvilla on lain 22 §:n nojalla velvollisuus tietojensa luovuttamiseen. Näitä tietoja varten voidaan perustaa erillisrekisteri tartuntatautilain 39 § nojalla (ks. myös HE 105/2021, s. 54 ja todistustietojen osalta lain 16 g §:n 6 momentti). Matkailijatietojen kerääminen tulee erityisesti kohdistaa niihin matkustajiin, joita koskee tartuntatautilain 16 d §:n mukainen velvoite osallistua covid-19-testiin maahan saapumisen jälkeen. Tietojen käsittelyä ja käsittelyperusteita on selostettu laajasti lain esitöissä (ks. HE 105/2021, s. 56-58).

Tietojen antaminen ja käsittely perustuvat tietosuojasetuksen mukaiseen henkilön nimenomaiseen suostumukseen ns. matalan riskin maista ja alueilta saapuvien osalta. Mikäli on syytä epäillä, että ns. matalan riskin maista ja alueilta Suomeen saapuvien olevan perustellusti altistuneita, niin tartuntatautilain 22 §:n soveltaminen voi tulla myös kyseeseen.

Tietojen keräämisessä tulee hyödyntää mahdollisimman paljon sähköisiä järjestelmiä, kuten Finentryä tai Laplandentryä. Koti- ja oleskelukunnat voivat työssään hyödyntää mm. Finentryn seurantakäyttöliittymää.

Lisätietoja antavat:

Erityisasiantuntija Krista Lyyra, etunimi.sukunimi@stm.fi

Lakimies Mirka-Tuulia Kuoksa, etunimi.sukunimi@stm.fi

Kansliapäällikön sijainen, ylijohaja Kari Hakari

Osastopäällikön sijainen, johtaja Tuula Helander

Jakelu

Kunnat
Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymät (yhteistoiminta-alueet)
Sairaanhoitopiirit
Ahvenanmaan maakunta
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Aluehallintovirastot
Alueellisten koronayhteistyöryhmien puheenjohtajat

Tiedoksi

Sisäministeriö
Rajavartiolaitos
Tulli
Liikenne- ja viestintäministeriö
Traficom
Finavia
Suomen Satamaliitto
Suomen Varustamot ry
Suomen Laivameklariliitto
Ulkoministeriö
Valtiovarainministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Valtioneuvoston kanslia